

Fællesskaber i balance

Det forløbne år har i bund og grund været et godt år.

Det har været et år med rigtig mange gode oplevelser for både børn og voksne. Børnetallet har været stabilt, vi har endda været så heldige at blive tilvalgt til af nye familier.

Vi bor i et af verden lykkeligste lande og Thisted kommune er et af de områder i Danmark, hvor folk er allermest tilfredse.

Vi har, på VNF, generelt nogle gode børn, der gerne vil hinanden, når jeg går rundt her til dagligt, møder jeg mange glade børn, jeg taler med børn om stort og småt og også nogle gange om ting der ikke spiller, noget der gør et barn - u-lykkeligt. Jeg bliver også vidne til og mediator i mange små konflikter, og oplever også, at relativt ukomplicerede skolegårdsconflikter kommer til at fylde alt, alt for meget, ingen vil give sig og kun få magter at løse konflikter uden voksenhjælp. De første 20 år af mit lærerliv forløb stort set uden, at jeg blev inddraget i mere eller mindre rene tacklinger på fodboldbanen, nu er det dagligt. En konflikt, en ubehagelig oplevelse er svær at ryste af sig og kan fylde resten af dagen for den enkelte elev og for klassen.

Fællesskabet VNF har det overordnet godt. Men hvis vi skal gøre en god skole bedre.

Er der tre parter, der hver for sig skal lykkes med at gøre deres del. Børnene, forældrene og personalet på VNF. Hvis børnene skal have mulighed for at lykkes med deres del, så stiller det nogle krav til os voksne, for børnene kan ikke lykkes i skolen uden vores hjælp.

Mange elever er personligt pressede, familier er pressede. Og det er ikke bare et lokalt fænomen - her på Hannæs. I de seneste år har der i medierne været stigende fokus på børns og unges mistroivsel.

Landet over hører vi om 12-talselever, der bryder sammen under presset over altid at skulle være bedst.

Vi hører om drenge, der i stilhed og ganske ubemærket ikke får begyndt på voksenlivet, om piger, der har svært ved at se sig selv i spejlet og at leve op til SoMe's forvrængede billede af hvordan MAN skal se ud. Om 40.000 unge, der hverken er i arbejde eller under uddannelse, som ser sig selv som værende forkerte og tit føler sig isolerede og ensomme. Et problem, der efterhånden, havde vokset sig så stort, at man fandt det nødvendigt at nedsætte en trivselskommission, der skulle finde årsager og foreslå løsninger. 7% af alle elever bliver udskilt fra fællesskabets skole, af dem får 92% ikke en ungdomsuddannelse, 15 % af alle børn får en psykiatrisk diagnose.

Konklusionen på trivselskommissionen arbejde, der blev afsluttet her i februar, er:

At der ikke er en egentlig trivselskrise blandt børn og unge, men at nogle børn og unge ikke får de rigtige redskaber med i rygsækken til selv at have kontrollen i eget liv. VÆRE MYNDIGE.

At ideen om det perfekte/uproblematiske/lykkelige liv som en selvfølgelig ret, er en UTOPI, der garanterer skuffelse og skaber U-LYKKE

To af rapportens forfattere, Lene Tanggaard og Rasmus Meyer, har i en kronik i Politiken den 22. februar omsat rapporten til:

Forældrene skal ikke have skylden, men forældrene er en væsentlig del af løsningen på stort problem

De siger:

Familien er den vigtigste arena i langt de fleste børns og unges liv. Betragtningen er banal, men ofte glemt, når talen falder på mistrivsel.

*Mens vi med iver og intensitet har diskuteret digitaliseringen af børn og unges liv, kvaliteten i daginstitutionerne, udviklingen i folkeskolen, de seneste års uddannelses- og beskæftigelsesreformer og andre væsentlige temaer i forhold til at forstå børns og unges trivsel, har vi tilsyneladende glemt, at **alle unge er nogens børn**.*

Forglemmelsen er, om den er bevidst eller ej, belejlig. Den friholder nemlig alle os forældre fra ansvar.

Men forglemmelsen risikerer at skygge for en væsentlig diskussionen af det moderne forældreskabs betydning for børns og unges selvforhold og de fællesskaber, de indgår i.

De opstiller

”Syv opfordringer til at blive bedre forældre

- Stil alderssvarende og kærlige krav til dit barn, og vær tydelig om rammer og værdier.
- Begræns overvågningen af dit barn – børn kan langt mere, end vi tror.
- Hav tillid til, at dit barn i takt med sin udvikling selv vil kunne overvinde mange udfordringer og håndtere konflikter på dets vej.
- Inddrag og lyt til dit barn ud fra dets alder og forudsætninger – husk dog, at inddragelsen ikke må ske på bekostning af kærlige krav og tydelighed.
- Lær og vis dit barn, hvordan alle – voksne som børn og unge – skal have blik for og tage ansvar for andre mennesker og de fællesskaber, som vi indgår i.
- Hav fokus på selvregulering, vedholdenhed, tro på egne evner og ansvarsfølelse i opdragelsen – og lær dit barn, at det vil opleve perioder med nedtrykthed, uden at det er hverken farligt eller sygeligt.
- Husk, at du kender dit eget barn bedst, sænk skuldrene, og vid, at der ikke findes en perfekt forælder, og at kærlighed, nærvær og omsorg er det vigtigste, du kan give dit barn, for at det trives.

Det moderne forældre er generelt mere kompetente og engagerede end nogensinde før, Siger de.

Men det kan være svært at finde den rette balance mellem at støtte og at tage over, mellem at inddrage og at overlade, mellem at passe på og at hæmme. For lidt og for meget fordærver

alting. Vi skal hjælpe og støtte vores børn, men vi skal passe på ikke at knus-elske dem til handlingslammelse.

Stil alderssvarende krav til dit barn. Lad dem klare ærterne selv - de kan godt og vær klar til at hjælpe hvis det ikke lykkes. Jeg kan ikke sige jer, hvor den rette balance mellem at være der for jeres barn og at umyndiggøre det er. Men jeg ved at det bliver et trivselsproblem, hvis ikke vi finder den.

Og så skal vores børn vide, at selvom vi bor i et af verdens absolut lykkeligste lande, så betyder det ikke, at livet altid er uproblematisk - det kommer til at gøre ondt en gang imellem. Det er ikke noget vi opsøger, men det er noget vi alle skal lære at håndtere. Alle har brug for at lære at håndtere de problemer vi møder - det er noget vi skal støtte børnene i, men det er desværre ikke noget vi forældre kan klare for vores børn uden at hæmme deres evne til at klare sig selv på langt sigt.

Hvorfor synes jeg så, at disse anbefalinger også er vigtige for fællesskabet VNF?

Det er os - de voksne- der har ansvaret for at finde balancen, så børnene får retningslinjer, grænser og voksne, der leder dem på rette vej uden at umyndiggøre dem.

Min oplevelse er, at skolens primære opgave: faglige udvikling og dannelse, i stigende grad bliver udfordret af, at omsorgsopgaven kommer til at fylde mere og mere - behovet er stigende. Og det i et omfang der er langt større end tidligere. Og i et omfang der kan være svært for vores personale at overkomme, men som vi jo heller ikke kan lade ligge.

Skolen kan ikke alt – skolen kan undervise, men den kan ikke erstatte den tætte relation, som forældre har til deres børn. Lærere kan være nok så dygtige, men de kan ikke lære børn basal respekt og ansvarsfølelse, hvis det ikke allerede er grundlagt i hjemmet.

Vi må konstatere, at skolen gang på gang bliver inddraget, når der ønskes handling i forhold til samfundets problemer. Skolen må gøre noget ved det! Ved stofmisbrug, ungdomskriminalitet, vold, selvmord, spiseforstyrrelser, fedme, sorgarbejde, tobaksskader, aborter, ludomani, dårlig tandhygiejne og børns færden i trafikken, økonomi - bare for at nævne nogle.

På den ene side kan man jo være stolt over, at skolen vises så stor tillid. På den anden side må vi fra skolens side erkende, at der ikke er kræfter og evner til det hele.

Skolen kan og skal ikke erstatte forældrene, men vi har også et væsentligt bidrag til et liv i trivsel.

Vi ved jo godt hvad der skal til for at et menneske trives! Vi skal opleve at vi har magt over vores eget liv og så skal vi

HAVE OPLEVET, HVAD FÆLLESSKABET KAN.

Som PETER BENDIX PEDERSEN FORMAND FOR FRISKOLERNE skriver:

Skole handler om det faglige, det personlige og det fælles.

Det faglige er at vise underet i fagene og skabe sammenhænge, så eleverne kan forstå, hvordan verden hænger sammen.

Det personlige handler om elevernes evne til at skabe identitet og myndighed, og det fælles er det, der går for sig mellem mennesker og den betydning, vi har for hinanden.

I skolen findes fællesskab i forskellige formater. Når børn og unge er sammen på tværs, lærer de at være i en flok. I en flok bliver de set og hørt, her oplever de at være trygge ved alle i klassen eller på skolen. Lærere og pædagoger blander eleverne på tværs og sammensætter eleverne i forskellige grupper, så de gennem arbejdet i klasserummet oplever, at de kan noget sammen – at det har betydning, at de er forpligtede på hinanden.

De lærer at være sammen med andre og ikke blot at gå alene rundt eller kun lege med sin bedste ven. De får fornemmelsen af, at alle har det godt og hører til i fællesskabet. Netop at høre til handler om at være omfattet af og inkluderet i et fællesskab på trods af diversitet, forskelligheder, sårbarheder, udfordringer og måske endda behov for støtte. At føle sig forbundet, accepteret og velkommen i fællesskabet.

-Klassefællesskabet rækker også ud mod forældrene. Deres opbakning og medvirken har betydning for børn og unges tilhørsforhold til fællesskabet. Det handler ikke kun om eget barn, men om klassens fælles liv. Derfor er legeaftaler, fødselsdagsfejring, kørsel til klasseseture osv. vigtige for børn og unges dannelse til fællesskaber.

-Og forældre skal være dygtige til at præsentere børn og unge for flere fællesskaber: familien, idrætsforeningen, spejdergruppen, legepladsen på gaden, hvor vi bor, så børn og unge bliver gode til at navigere i, hvordan de hele tiden deltager i forskellige fællesskaber.

-Ved samlinger, fællessang, temadage, lejrskoler og andre arrangementer mødes alle elever i et større fællesskab, hvor samvær og fordybelse i en sag er omdrejningspunktet for både børn, unge, pædagoger og lærere.

-Når forældre, bestyrelse og skolekredsmedlemmer deltager og medvirker i det store fællesskab som fx skolefester, markedsdage, sponsorkøb, lejrskoler og meget andet, så stadfæstes både en skolekultur og et skolefællesskab.

Mens psykologien handler om det enkelte menneskes følelsesliv, tænkning og viljesyringer, så handler pædagogikken om opdragelse, undervisning og dannelse i vid forstand. Vi bygger fællesskaber med pædagogik, fordi pædagogikken kan strukturere og facilitere mødet mellem mennesker og det fælles anliggende.

Fællesskab er den ramme, der giver mennesker et perspektiv på eget og andres liv – en horisont vi kan spejde efter, finde inspiration i og suge næring af til at møde det ukendte, det uønskede, det onde og alt det vi ikke ved. For det handler ikke kun om vores eget liv, fordi vi

uvægerligt vil møde det, vi ikke bryder os om eller er bange for, og fordi vi uden horisont kan ende med at spænde ben for vores eget liv og udvikling.
Fællesskab sætter mennesker fri – ikke fri for verden omkring os, men fri til at bidrage og tage ansvar for det fælles i verden.

Paradoks: Fællesskab er ikke sådan et skab, der står parat til brug, som man bare kan gå ind og ud af, det skabes af de mennesker, der får adgang til et fællesskab ved at give til fællesskabet. Det forpligter

”Lykken du holder i hænderne nu,
den er vist egentlig min.
Og at du lever og bærer og er,
Gør at jeg også kan værne om din”
- synger vi i sangen ”Giv os lyset tilbage”
Du kan regne med mig - kan jeg også regne med dig?

Med **Mette Sanggaard Frit og filosofisk skolemenneske, efterskoleforstander – og mor med meningers** ord:

Mængden af børn, der kommer og går i klasserne, er mildest talt enorm. Enkelte kommer og går på grund af flytning, men de fleste kommer fra en naboskole eller med bil/bus fra omkringliggende byer i en temmelig stor radius.

Selvfølgelig snakker vi forældre indimellem om, hvorvidt en skole som sådan er god. Men det, vi snakker allermest om, er vores børns klasser. Om det er en god klasse. Vi taler nærmest om det, som om klassen er en øde ø i resten af skolen, som mere bliver en tilfældig omstændighed end et egentligt og betydende fundament. For hvem vil ikke gerne have, at deres barn har det godt og nemt i et velfungerende klassefællesskab?

Når nye kammerater er kommet til i min datters klasse, er det næsten altid, fordi de ikke fungerede godt i den gamle klasse. Socialt altså. Forældrene leder typisk ikke efter en ny skole som sådan, men derimod efter et nyt klassefællesskab til deres børn.

Børnene kan endda komme på prøve et par uger, og selvom intentionen sikkert er god, så har jeg altid tænkt, at mit barn og klassens fællesskab på den måde også jævnligt er på prøve, når nogen skal finde ud af, om de synes, menneskene og fællesskabet er mere attraktivt her end i de andre mulige klassesammenhænge på gamle eller nye skoler.

Jeg forstår skam godt, hvad der kan få forældre til at flytte deres børn. Børn skal ikke være i miljøer, hvor de over lang tid har det dårligt og ikke fungerer i det sociale. Hvornår tilstrækkelige forsøg er gjort på at bedre situationen, og hvornår grænsen er nået, er det svært at gøre sig til dommer over på andres vegne. Mit ærinde er i stedet at pege på det samlede billede – og det paradoks vores mere uforpligtende adfærd skaber – hvor velbegrundet den end fremstår i de enkelte tilfælde:

Det, vi søger, er nemlig også det, vi bryder ned med vores søgen. Vi ønsker trygge fællesskaber for vores børn, fællesskaber, hvor man kan regne med hinanden, men vi skaber i stedet sammenhænge, hvor ingen rigtigt kan vide, hvem der går i klassen i morgen. Vi ønsker inkluderende fællesskaber, hvor alle har en plads, og ingen føler sig udenfor, men vi skaber situationer, hvor børn sidder fravalgte tilbage, mens andre rejser til fællesskaber og kammerater, der er mere attraktive.

Vi ønsker os forpligtende fællesskaber, men når for mange leder efter dem, og for få vil blive i dem, når det bøvler, ændrer de karakter og bliver flydende i stedet.

Forpligtende fællesskaber har deres op- og nedture, men det forpligtende består netop i, at vi bliver og kæmper med det, også når det er svært – og det ved vi, og forventer vi i øvrigt, at det bliver. Som voksne ved vi, at der er en gevinst i det lange og dybe engagement, og det gør vi som forældre klogt i at støtte vores børn i at erfare.

Som efterskoleforstander må jeg indimellem også minde forældre om, at andres børn ikke er ludo brikker, vi kan flytte rundt på, fordi det passer bedre til deres barns behov. De kommer med deres egne håb, drømme, kvaliteter, fejl, mangler og behov – og heldigvis for det, selvom det også kan være virkelig bøvlet at være og finde fællesskab i.

Måske kunne vi komme langt, hvis vi startede med at vælge en hel skolekultur til for vores børn og derefter brugte den som afsæt til også at få en god klassekultur, der kan være en stabil base for vores børns individuelle og fælles op- og nedture.

Vi bliver dem vi er - i samspil med andre

Vi kan invitere til fællesskab - vi kan ikke forlange det, og hvis ingen vil det, ja så er der intet fællesskab.

At slå rod kræver valg og vedholdenhed i medgang som i modgang. Vi bliver stærkere af at overvinde problemer - ikke ved at flygte fra dem. Stærke fællesskaber giver tryghed og trivsel, men kan kun eksistere hvis vi alle vil investere i dem, stærke fællesskaber er ikke en udtømmelig kilde, der springer af sig selv. De opstår når vi forpligter os til dem!

Lærerne og forældrene må i fællesskab tage opgaverne på sig. Alle, der har tætte relationer til børnene i hverdagen, har et ansvar for at medvirke til, at børnene hver især får et godt liv.

En opgave, der løses gennem dialog og samarbejde. Og så skal vi hele være opmærksomme på at justere balancen mellem barn og forældre, forældre og lærer og mellem lærer og elev

Tryghed skabes i fællesskab, når jeg bliver til os.

Tag stilling - og helst ikke kun for et år ad gangen. Tag ansvar - stol på jer selv og hav tillid jeres barns evner til at klare sig og til dit barns lærere. Så skal vi nok når vores fælles mål, at VNF-børn bliver selvstændige, myndige mennesker, der sammen med andre skaber det liv de gerne vil leve.